

WWW.UNILIB.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПОДУНАВКА

Бр. 24. ТРИМЕСЕЧНА ЦЕНА € 1 ф. 15 к. **НОВЫЙ ТЕЧАЙ.** ИЗЛАЗИ СВАКЕ СУББОТЕ У ВЕЧЕ. 1857.

Ана Ортола.

(Продуженъ.)

Ш.

И заиста е прна куга, која се по свој Азиј и Европи разпрострла била, и у Бечу свој смртоноснй барякъ развила.

Дванаестъ до четрнаестъ плѧда душа умираше дневно на најужаснй начинъ. Богати и сиромаси, благородни и грађани, солдати и калуђери бацани су у шестъ велики рупа, кое су на гробљу светогъ Коломана те цѧли ради ископане биле. Многи су варошъ напустили и бегали изъ свои домовѧ, одъ свои сродника, люди као и жене, све на села, али опетъ одъ заразе нису утекли. И самъ Херцогъ Албертъ склоню се у село Пуркерсдорфъ.

Све дружствене свезе биле су разкинуте, свакиј са-обращај у овој иначе знаменитой трговачкој вароши, бјаше престао. Већѧ часть дућана позатворана е, кафѧне и пивнице осташе празне, само неколициномъ луди развратника посећавани, кои су свој животъ и онако вешалама наменули, па садъ га по свомъ начину дотле уживати хтели, докле бы имъ годъ могуће било. И сама служба божја престаде се извршивати у многимъ црквама, будући е већѧ часть монаха и монахиня црномъ кугомъ уморена.

Јованъ, коме е сведно било, пао жертва црне смрти или као жертва свое печали, гледао е равнодушно и скоро безъ участја ову свеобшту несрећу и скоро е желю да га ова црна зараза умои.

Овако лудимъ мыслима обузетъ одаше едно после подне покрај десне обале Дунава, гди е садъ мртва рекао бы тишина владала. Никаква дађѧ не миду реку просекала, никакавъ чунићъ не бы везанъ за обалу. Смешана вика, која е пре обалу оживљавала, сасвимъ е нестала, свуда е владала страовита, прси с'ужавајућа тишина.

Съ прекрштенимъ рукама, съ капомъ на чело натученомъ, упути се садъ Јованъ къ вердерској капљи и негледајући носаче, кои су поредъ њѧ на колима мртвѧ вукли, показшто само смејући се страшљивости сретѧјући га лица,

кои плашећи се бледеће лица њѧвогъ и њѧове порушене спољашности двадесетъ корачая съ пута му се укланяше, кадъ га наеданпутъ познатый гласъ изъ њѧвогъ заноса пробуди.

Јованъ подигне главу и види предъ собомъ свогъ негдашнѧгъ саученика, развратногъ Армледера, познатогъ скитницу и пѧяницу, будући се овај рѧдко кадъ и трезнио.

Армледеръ ње одма усамљногъ шетаоца упознао, но кадъ га е упознао викне га именовъ и дочека га наслоњѧвъ на свој правый мачъ са гласнимъ безстиднимъ смењѧмъ.

Онъ е своју капу, накићену са еднимъ дугачкимъ црнимъ перомъ безобразно накривю на својой косатой глави, имао е грдне кожне рукавице на рукама, обученъ у тесну зелену альину, кою е човекъ по ондашнѧй особитой моди само тако трпѧти могао, ако е одкопчао неколико дугмета съ коима су и рукави и прси начичкани биле. Обувенъ е быо преко колена прелазѧщимъ чизмама, на коима бјашу грдне мамузе.

„Лицеѧру!“ повикне онъ Јовану, „кудъ се промѧћешъ тамо амо, у ово наше одмора време, кадъ еданпутъ а codex Justiniani (законикъ Юстиниановъ) одпочинутѧ може? Чини ми се, да си премрѧо одъ стра куге.

Јованъ се презрѧтелно насмеши.

„Ниси, тимъ болъ. Баръ самъ едного нашѧо, съ коимъ се коя рѧчь прозборити и коя чаша изкапити може. Остали кукавци, зѧчиѧгъ срдѧца, сакрили су се иза свои пандекта и очекую црну посету съ кукавѧмъ и цвѧкотѧнѧмъ зубѧй, докъ еданъ одъ насъ двоце съ највеселимъ изгледомъ на сусреть ѧй иде.“

„Айдмо садъ у крчму „кодъ вечите светлости,“ то е ѧошъ едина, која се одржала у пркосъ црне гошѧе. Тамо има ѧошъ коя чаша честитогъ вина и веселогъ дружства. Айдмо.“

„Нѧе ми до весела и пића, окани ме се,“ одговори Јованъ.

„Коешта, ты морашь самномъ! Ты си нерасположенъ, морашь се мало разгялити. Мы смо заедно ишли у школу, можемо дакле заедно и пити, па ако дотле дође заедно и умерети.“

Съ тымъ речма дочепа га пустый Армледеръ за мишку и повуче га са собомъ.

У крчми кодъ „вечите светлости,“ у одной гадной улицы, сеђау петъ гостию у лармаюнемъ разговору па су љевшили поредъ пуни бокала.

Мрачна, доста нечиста крчма, имаюћа само една улазна врата, и една падаюћа врата у подрумъ, была е безъ прозора, и добывала е свою светлостъ одъ едне едине лампе, коя е у средъ подземне крчме висила, одъ чега е ова пивница можда јошъ пре сто година свое чудновато име добила.

Присутвуюћи гости были су одчасти грађани, одчасти ђаци, кои иначе не найбільи прїатели садъ сасвимъ спокойно еданъ покрай другогъ сеђау и пола изъ очаянія а пола изъ будаласте подрзливости вино пиюцаше.

Благородный сокъ чокота попео се већъ већини чети достойногъ друштва у главу, те у полакъ забораве опасностъ, у којой имъ се животъ налазио, кадъ е Армледеръ непрестано бранећегъ се Јована у собу вукао.

„Ево доводимъ јошъ едногъ, кои се нашой застави заклео и кои ће радіе за асталомъ винскимъ него на кревету умерети,“ повикне ова убоица, почемъ е свою столицу къ асталу привукао и Јована на ню посадио.

„Добро дошао, добро дошао къ „вечитой светлости!“ зине нескладный добро угреяный ковачъ Ширштабъ, кои е између свои суседа, дугоногогъ Штудента Райсбарта и сувонявогъ Коллера, некогъ шнайдера као какавъ излазећий пуњъ месецъ са своіомъ црвеномъ косомъ светліо.

„Хей крчмару!“ загрми Армледеръ бацивши свой мачъ и свое грдне рукавице на асталъ, „донеси найбільгъ вина!“

Крчмаръ, исто тако пїанъ сиђе у подрумъ, и наскоро донесе два бокала вина и предъ новодошавше стави.

„Тако садъ чувствуј, друже. Но, вы стари грешници, окренувши се къ дружеству, шта вы тамо радите, ели већъ куга когъ између васъ угрabila?“

„Јошъ ніе,“ протепна шнайдеръ.

„Та мы се Бахуса држимо!“ повикне ковачъ дупивши свой бокаль о асталъ, „те црна гошћа неможе, да удлучи прилику, да насъ при чистой савѣсти нађе.“

„Некъ носи црна црне!“ повиче гайсбартъ.

Мало на страни мрмљаше еданъ болешльивогъ изгледа младїиъ са дубоко упалимъ очима, кои се слабо за друштво печалио, држећи еданъ папиръ предъ и као самъ себи говоречи: „Црна смрти несита ало, Азіе целе заръти е мало; тако ће добро быти.“

„Безтрага, шта то сриче нашъ поета, господинъ Хилдебрандъ?“

„Та прави сонетъ, како ли се зове, на црну смрът,“ одговори шнайдеръ.

„Ай где нашегъ Шервенгела!“ повиче садъ Гайсбартъ; „обешенякъ опетъ е заспао.“

Текъ садъ опази Јованъ свогъ домаћина, когъ е очаянїѹ у весело друштво довело, и кои е, као што му се

учинило јошъ манїи постао одъ стра, гди бледъ на руке съ главомъ наклонїиъ на едномъ углу астала куны.

„Хей устай!“ повикне Гайсбартъ, и звизне спавача шакомъ по глави, одъ чега овај нагло уплашеть љипи.

„Шта е, шта е?“ промуца Шервенгелъ.

„Една љушка за спаваче,“ одговори ковачъ смејући се; „пїй старый друже! мени се чини, да ты спавашъ изъ чистогъ и очевидногъ стра за свой животъ.“

„Е да,“ одговори Шервенгелъ са развученимъ гласомъ „али ме нешто велика еза обузима.“

„Айдъ не булазни, избаци та уображена изъ главе,“ одговори Гайсбартъ. „Депа да едну одпевамо, па ће се опетъ повратити живостъ у дружину!“ продужи онъ, па почне са опоримъ промуклимъ гласомъ:

„Ови бокали найвећи

У њима вино найбіль,

Пїйте га, смрът е за леђи

Пїйте га, докъ има волъ!“

„Да луде песме, ни живости ни полета,“ мумљаше поета.

„Пїйте га смрът е за леђи,“ викне Армледеръ, изпивши свой бокаль, а међутимъ е шнайдеръ неразговорно песму повторавао, ковачъ као бесомучанъ дерао, а Шервенгелъ зубна цвокотао. Быо е правый курячкїй концертъ.

Поета пакъ продужи; „црна смрти несита ало —“

Тада наново започне Гайсбартъ, кои се ніе дао ничимъ забунити:

„Малый намъ е терминъ датъ

Да пїемо вино,

Будмо дакле весели

Па было шта было.“

„Я више немогу трпити,“ рекне Јованъ Армледеру, „бацы трошакъ свогъ пїћа на асталъ и подигне се са свое столице, али у истомъ трепутку увати га Армледеръ, у коме е вино већъ почело дѣйствовати.“

„Я те неђу да пустимъ!“

„Ты морашъ!“ викне Јованъ.

„То ћемо да видимо!“

И докъ су се њи двоїца кошкали започне Гайсбартъ на ново:

„На страну бриге бацимо

И стра у вину давимо

Па —“

У истый ма льосне Шервенгелъ подъ асталъ.

„Ей тужанъ!“ викне Гайсбартъ тако преплашеть, да су му и устне нобледиле, „ево куге и међу насъ.“

Ковачъ се равнодушно сagne и рекне после мале почивке: „Онъ већъ издише.“

„А оно Богъ да га прости,“ рекне шнайдеръ, страховливо подъ асталъ гледећи.

„Вина, крчмару!“ продере се Гайсбартъ очевидно збуњиъ и поплашеть.

„Црна смрти несита ало,“ мумљаше поета.

„Видишь ово е првый у овомъ краю вароши,“ рекне ковачъ, трештењъ пїанъ, „а поредъ херцеговогъ двора и у великой улицы све е већъ изумрло, све, па и депа Ана, кажу да е заразомъ —“

„Шта?“ викне Јованъ пребледивши као крпа, „Ана?“

И нѣговъ санъ наеданпуть предъ очи му изиђе, было му е као да слуша, како стараць пева о бледомъ крину и о гробу. Нѣгова Ана лебдила му е предъ очима, нѣгова пре-драга, лепа Ана, како ю гадно отровно страшило, црна смртъ, шчепава, са своимъ ужаснымъ кандама, како се она извѣя, али узалудъ отима, ерѣ немиллице буде одвучена у вечну пропасть.

Онъ е морао одлазити, морао е видити како се она налази, та ма га и живота стало. Съ исполинскомъ силомъ отисне онъ Армледера одъ себе, кои га е юшъ за алыну држао быо и нагне къ вратима. Садъ ужасно јукне Армледеръ, кои е на асталъ посрнуо. Шервенгелъ, кои се умирући по земљи валяо, бывши одъ нѣга згаженъ, увео га е за бутину, те тако и нѣга куга нападне.

Урлајући одъ бола и очаянїя претури Армледеръ асталъ, мачъ, чаше, бокали и танъири у дувлѣмъ нереду съ праскомъ сурвао се.

Ковачъ, кои е тyme савъ виномъ преливенъ быо, лютито на Армледера насрне; у истый ма падне са свое столлице Гайсбартъ, кугомъ нападутъ, те и ковача са собомъ на землю обори.

Поета Хилдебрандъ размае се као лудъ по воздуху вичући, „разставите се изъ те гомиле, ерѣ ће те сви помирати.“

Ковачъ, кои е садъ Гайспарта своіой ярости предао, обувати овогъ на се съ нымъ по патосу валяо тако, да се велика прашина подигла.

Хилдебрандъ као бесумучанъ махао е непрестано рукама крозъ воздухъ, и наеданпуть ѣуши заставшегъ крчмара тако, да е овай пунъ стра са викомъ ѣипіо, али юшъ имао кадъ видити, како е овай съ другимъ ударцемъ вечиту лампу съ тавана оборіо, те се ова на земљи угасила.

Вика, крчанъ умирући, клетве и смрадь съ димомъ одъ угашене лампе остаде у овой крчми.

Јованъ пакъ страомъ и грозомъ чисто маузанъ, съ накострешеномъ косомъ утече напољъ и безъ душе потрчи у велику улицу.

IV.

У кући Егидїа Ортолфа владала е найвећа забуна. Старый Ортолфъ кршећи руке и са свима значима найвећегъ отчинскогъ стра одаше по своіой соби горе доле, а у споредной соби чуло се тіо, бошно вчанъ, ерѣ црна смртъ нѣ хтела мимоѣћи домъ ортолфовъ, она е и овде свою жертву потражила, и нѣнъ изборъ згодіо е овай паръ цветъ целе вароши, млађану лепу Ану.

Юшъ прошле вечери оборила е Ану у креветъ жестака грозница.

Брижливый отаць слао е одма на све стране по лекаре, али се ни еданъ наћи нѣ могао.

Анино станъ яко се за време ноћи погоршало. Нѣне очи яко су упале и живость нѣина текъ што се нѣ угасила.

Стрѣливо дала се она одъ две служавке кадити, сирѣтома прати и найгаднимъ дековила залагати. Кадъ е свануло и свећа се угасила блудили су нѣни погледи са некомъ тужномъ чезномъ на све стране. Она е тражила некій предметъ, но кои на жалость нѣ угледаги могла. — Она е тражила сиромашногъ Јована.

Ана е осећала, да ће тай данъ последній нѣногоъ живота бити, па зато е тако жудно и желила юшъ еданпуть садруга свое младости видити и съ нымъ се вечито опростити, али ова желя остане затворена у прсима нѣнымъ, а нѣ юй преко устана изишла, ерѣ она ни при самртномъ часу нѣ хтела свога и онако пораженогъ отца врећати.

Већъ е и подне прошло, а юшъ се никакавъ лекаръ нѣ прїавіо, и Ана бывала е свакій часъ слабїа.

Очи юй бяху затворене, руке као у самртнице опружене и само по тихомъ, едва примѣтномъ колебаню танкогъ покривача на прсима примећавало се, да юшъ живи.

Садъ дође Панкрацій, сродникъ и писаръ ортолфовъ (бога е онай са друга служителя по три найчувенїа лекара послао) и савъ у зною окупанъ юрне у ортолфову собу.

Текъ што га е правобранитель угледао, одма му на сусреть поита: „За име божіе, гди е лекаръ?“ запита онъ ушавшегъ, кои е цурећий съ чепа зной утирао.

„Господинъ физикусъ,“ одговори овай, „нѣ кодъ куће, али господинъ лекаръ Писторіусъ изъ мртвачке улице иде замномъ устопце. Само тврдимъ обећанѣмъ, да ће царски награженъ бити, могао самъ га преволети, да ми слѣдуе. Быо се башъ упутио къ графиди Шенбрукнера и къ старомъ барону Гризенпекъ, кои су исто тако одъ куге нападути.“

„Половину могъ иманя, ако ми единиче спасе.“

У томъ тренутку уђе у собу ортолфову лекаръ Маниусъ Сулпиціусъ Писторіусъ, као што се онъ на табли предъ своіомъ кућомъ у мртвачкой улицы именоваше, мнришући есенцијма, помадама и травама.

То е было необычно высокъ, сувонявъ человекъ, зеленкасти образа, са заострикастимъ надброднякомъ. Бѣла ѣошкаста око дугогъ врата огрлица стояла е у депой противности са приимъ капутомъ, кои му е сувоняво и узко тело покривало. Црно свилено докторско япунце лепршало се на лејима овогъ живогъ костура.

Цео изгледъ нѣговъ наличіо е пре посланику црне смрти, неко избавителю одъ ове.

„За Бога, господинъ докторе, избавите, ако можете!“ повикне Ортолфъ и увати овогъ ескулаповогъ потомка за коштуювну руку и поведе къ орману кои нагло отвори.

У орману осимъ остали драгоценостій было е много нагомиланы кеса, кое сребримъ, кое златнимъ новцима напуни.

„Вилите, господине!“ викне стараць дрѣхућимъ гласомъ; све су ове кесе пуне или златомъ или сребромъ. Узмите, колико оћете, узмите колико годъ понети можете, али спасите мое дете, мое единиче, мою сироту Ану одъ смрти.“

„Приберите се господинъ Егидїе Ортолфе,“ одговори лекаръ потіо. Еданъ докторъ медицине, быо онъ како му драго ученъ и изкусанъ, неможе чудеса чинити. Пре свега вая да видимъ страдалницу. Одите, ерѣ морамъ поитати, ерѣ ме чекаю у Directorium-у sanitatis.“ После ови речій уђе онъ са ожалосћенимъ отцемъ у собу болестнице.

Овде стане онъ у известномъ растоїанію одъ кревета болестнице, коя смртнимъ бледиломъ покривена укучено и непомично, подобно мртовой на истомъ лежаше.

Докторъ Писториусъ погладил се више пута са своимъ дугимъ сувонявимъ прстима полако по свомъ шилкастомъ надбраднику, докъ е међутимъ Ану изпитуюћи гледао, затимъ спокойно се окрене одъ кровати и оде опетъ у ортофову собу.

Старый Ортофъ слѣдовао му е, нѣгова колена клещаше, едва се на ногама одржавао. Было му е као да иде свою собствену смртну пресуду да чуе.

„Како велите?“ запита онъ лекара, кадъ су опетъ у пређашню собу дошли; „говорите, избавите ме одъ ове страовите неизвѣстности.“

„Већ е доцканъ,“ одговори онъ. После два сата послаћу вамъ могъ слугу, да ми по нѣму новце за визиту пошлѣте.“

После ови речей, кое е са укоченимъ пригибанѣмъ пропратио, узме онъ свою капу и оде.

Као муњомъ ударенъ остане Ортофъ. Сузе му нису на очи ударили, али су му се прси бурно кретале и нѣгово срце тако е кучало, да се чути могло. Найпосле сложи обе руке на очи и клоне у најближу столицу.

Међутимъ чуд е, како лекаръ низъ басамакѣ силази, а неко му на сусреть иде.

„Ахъ, Domine Colega,“ говораше долазећий, „заръ вы већ ту, кажите ти како се наоди болестница?“

„Нема лека,“ зачуе се одговоръ.

„Тако? — Дакле е време опетъ узалудъ потрошено,“ проговори првый гласъ.

Кораци више нису се чули.

„Поштите себе, высокоуважаваный говораше иза нѣга некий добро познаты гласъ. То е био гласъ писара Панкраціа. „Помислите на вашъ собственный драгоценный животъ, кои излажете опасности, ако се неумерной туги одасте.

„Ахъ, шта е мой животъ безъ Ане? за кога самъ се

я после смрти мое прелюбезне супруге, мое Фелиците, старао, за кога штедио, за кога текао могъ целогъ живота.

„То е истина,“ продужи онай. „Али е християнска дужность старати се за одржанѣ свогъ живота. Па после сва дѣла Промысла у понизности и оданости — — —“

„Панкраціе,“ прекине Ортофъ старомъ служителю говоръ погледавши га са изразомъ неодолиме туге, „вы нисте отаць!“

У томъ тренутку зачуе се изъ себе болеснице гласъ: „Умире, она умире.“

Старый Ортофъ и Панкраціе юрну тамо съ найвећомъ брзиномъ.

После излазка нѣного изъ ортофове собе отворе се потіо улазна у ову врата, и Јованъ бледъ и у своей споляшности порушенъ уђе унутра. Нѣгове очи, изъ кои е чудновата страшливость вирила, лагано су се, као у каквогъ съ ума с'шедшегъ по соби обзирали, и као нешто тражили.

Све се ућутало, само изъ споредне собе бруило е нешто, као тихий и задржаваный плачь, у нѣговымъ ушима

Јованъ безъ шума, подобно сниваюћемъ прође крозь собу, увати позорливо за ключаницу и полако отвори врата, коя су у собу болестнице водила.

Са страомъ и грозомъ пређу нѣгови погледи по соби, и наеданпутъ добию они ужасанъ изразъ, нѣгови образи пн чакъ и устнице побледи, и съ речма: Мртва, мртва! сурва се на патосъ.

Но ипакъ учинило му се, као да у томъ заносу чуе, како страовитый свирачь поредъ куће пролази и пева:

„Я тражимъ кринку, дивна х' беше

А синий само гробъ налазимъ.

(Свршетакъ слѣдуе.)

Знаменито магнетисанѣ *) умираюћегъ едногъ човека.

Магнетисанѣмъ лечили су люди у свима временима, па и данасъ јоштъ лече у најразличнимъ формама. Но истомъ у најновије време пало е некомъ Едгару Пое изъ Хозлема у Северной Америци на паметь да покуша, како ће магнетизамъ дѣйствовати на умираюћегъ човека. Између многи' други пытаня хтео е нарочито три пытаня приликомъ таквогъ покушаваня разрешити:

Прво: да ли е болникъ у време агоніе, т. е. самртне борбе за магнетисанѣ приемливъ?

Друго: ако болникъ такво магнетисанѣ прими, да ли ово агонію слаби или га ячимъ чини?

Треће: до коегъ степена и за кое време може се магнетизмомъ разораванѣ смрти задржати?

*) Магнетизамъ зове се она сила, коя се у магнету налази, човекъ се пакъ магнетише, ако магнетъ на телу носи или га телу приближи, али ако средствомъ жельза на противоположе-ной страни магнетну силу у себе пусти. У некимъ приликама покушаваю люди лечењъ съ магнетизмомъ и повлачењъ или додиромъ магнета.

Пре свега требало е пакъ потражити онакво лице, кое бы за такво покушаванѣ сходно было, и кое на то драгоценно пристало. Г. П. нађе такву особу у свомъ пріятелю Ернсту Валдемару, човеку даровитомъ, одъ предрасудакѣ слободномъ, за науку заузетомъ, у ученомъ свету своимъ деломъ „Bibliotheca Forensica,“ и преводомъ „Валенштайна“ и „Горгонтуе“ на Польскомъ язѣку познатомъ. — Као врло нервозногъ сложения тела показало се за магнетна покушаваня удеснимъ, и заиста га е господинъ П. и пре тога неколико пута магнетисанѣмъ успавао, и то безъ великогъ усиляваня, али никако не могао съ нимъ толико успети, да у томъ магнетномъ спаваню види, или што наши веле, да постане видовитъ, а Французи што зову clairvoyance. Томе е истый господинъ као узрокъ приписивао болешливость свога пріятеля.

На неколико месецій пре нѣгова познанства казали су лекари, да Валдемаръ одъ хектике у последнимъ периоду болуе, и изгубили су и најманю надежду о нѣговомъ излеченю. Валдемаръ е био и сувише разуманъ, те

и самъ то признао, и говорио е юштъ и о својој скоро предстојбој му смрти сасвимъ мирно и спокойно.

У таквимъ околностима, познавајући юштъ и постояный характеръ и душевну ячину свога пріятеља нѣ се имао господињ П. у свомъ предузећу ништа бояти, а у толико мањ, што Валдемаръ неимаѣше у Америци никаквы сродника, кои бы се таквомъ предузећу противити могли. Онъ се дакле безъ свакогъ околишеня свомъ пріятељу изповеди, договараше се о предложеномъ, Валдемаръ на то саизволи, а почемъ е овај, по нѣговимъ речма, свое станъ врло добро познавао, и о томе уверенъ былъ, да ће моћи тренутакъ свое смрти прилично точно опредѣлити, то буде заключено, да господину П. свою смръть на двадесетъ и неколико сатій раніе яви.

Наскоро после овога договора доби господињ П. писмо овогъ садржая:

„Любезный П!

Гледайте, да одма доѣдете. — Д. и Ф., мои лекари рекоше ми, да идућу ноћ нећу преживити, а мени се чини, да се у свомъ мнѣнію нису преварили.

Валдемаръ.“

На по сата после примлѣногъ овогъ писма было е господињ П. кодъ свога пріятеља. Само е неколико дана протекло было, одкако су се последний путь видли, а болестъ е у томъ краткомъ времену страшна разореня починила. Лице баше бледо, око наликъ на стакло, ябучице испале, а осимъ тога изкашливао е болникъ яко, и купањ жиле едва се осеѣало. Но духовна радня юштъ баше недирнута па и самъ гласъ малу е промену претрпіо былъ. Болникъ е седіо у постели узправлѣнъ, кога су послужители држали, и писао е плайвазомъ неке бележке у альбумъ, а поредъ нѣга стояли су лекари. Тако е застао господињ П. свога болника.

После обичногъ пріятељскогъ поздрава удале се лекари съ пріятељемъ, договарајући се обстоятелно о станю болника.

Лекари изреку наипосле свой судъ, да ће болникъ едва юштъ тридесетъ сатій живети моћи. — Овај се разговоръ догодіо у неделю, у седамъ сатій у вече. — Пошто су се лекари опростили, запыта господињ П. подругипуть свогъ пріятеља, да ли юштъ остае при свомъ заключеню, дати се магнетисати. „Драгавольно, и я бы желію, да съ тимъ садъ одма започнете,“ одговори онај.

Но удесанъ тренутакъ юштъ нѣ было дошао, а осимъ тога хтео е господињ П. предъ искуснимъ людма то покушенѣ чинити. Онъ дакле одложи до сутра на вече у 8. сатій.

У то доба доѣе еданъ младъ лекаръ, господињ Теодоръ К—лъ, кои готовъ баше, да оно што ће чути и видети, у протоколъ запише. Радо бы господињ П. и друга два лекара очекивао былъ, али му се чиняше, да опасность одлаганя нетрпи, а и Валдемаръ е навалывао, осеѣаюћи свою близку смръть. Господињ П. — склонил се дакле и операција започне.

Петъ минута пре осамъ сатій узе онъ руку свога пріятеља у свою руку и замоли га, да юштъ еданпутъ искрено каже, жели ли у овомъ станю, у комъ се садъ на-

лази, да на нѣму покушенѣ съ магнетизмомъ чине. Слабимъ али сасвимъ разумителнимъ гласомъ одговори Валдемаръ: „Я желимъ, да ме магнетисете;“ а одма за тимъ: „али се боимъ, да нисте дуго чекали.“

Докъ е овај тако говорио, започне господињ П. свою манипулацию *). Очевидно баше, да су се већ после првы повлаченя магнетска дѣйствованя появила, али приметно постепено ячанѣ знакова (симптома) нѣ се могло до десетогъ часа произвести. Садъ доѣше лекари Д. и Ф. — Господињ П. яви имъ, шта е радіо и шта далъ чинити намерава; а почемъ су ови приметили, да се болникъ већ у самртной борби (агоніи) налази, то нису томе нинаймањ противни были.

У томъ тренутку едва се осеѣала жила и ропаць е већ наступіо былъ. Крайнѣ части тела у болника были су ледене.

Повлаченя се наставе.

На петъ минута пре еданаестогъ часа почеше се стакленасте очи на особитый начинъ оживлявати, као што то обично быва при наступаню сомнамбулизма. После неколико брзо повторены са стране повлаченя, почеше трепавице дркати, и наскоро се склопише очи као къ спаваню. Но съ овимъ успехомъ незадоволянъ, садъ е истомъ П. сву свою моћ употребіо, те да болника у дубокой магнетичный санъ примести, кое му после краткогъ времена и испаде савршенно за рукомъ.

Међу тимъ е наступила поноћъ, а болникъ лежаше у постели пруженъ, и чиняше се, као да му е врло добро. Она три лекара испыташе га юштъ еданпутъ, и наѣше, да е болникъ безчувственъ и безсвестанъ, кое станѣ лекари зову Catalepsy, Starrsucht.

Жила е едва куцала, дянѣ баше одвећ слабо али мирно, очи бяу затворене, тело укочено и ладно. Али опетъ у целомъ юштъ се нѣ смръть никако приметила. Почемъ се овај садчай лекара Д. особито тицао, то заключи, да целу ноћ ту проведе. Лекаръ Ф. оде, али обеѣа са зоромъ опетъ доћи. Око три сата уутру приближе се опетъ постели господињ П. и лекари Д. и К—лъ, и наѣу болника у ономъ истомъ станю, у комъ су га оставили были. Господињ П. хтеде садъ уверити се, у каквомъ отношеню стои съ болникомъ. Онъ поче дакле свою десницу преко деснице болестникова у известномъ правцу повлачити, и где! рука е полако следовала показанимъ іој правцемъ. Овимъ успехомъ охрабрень заключи магнетизаръ, да успаваногъ болника запыта.

„Господињ Валдемаръ! спавате ли?“ запыта га онъ.

На то пытанѣ болникъ неодговори ништа, али се мало дрктанѣ приметило око угла уста.

На друго пытанѣ такође нѣ одговоръ следовао.

При трѣтемъ пытаню обузе тело мало дрктанѣ, очи се одклонише врло мало, устне се трома двизаше и могле су се сасвимъ разумително чути речи:

*) Магнетична манипулација состои се у слѣдующемъ: онај, кои другога магнетисати желію, повлачи голомъ шакомъ по обученой или необученой површини тела онога, почевши одозгоръ па на ниже, а юштъ се особито додирну неке части тела, нарочито глава, очи, уши, плѣча, кичма и око трбува или се руке подуже на тимъ частима тела држе и врѣви прстію узаймно додирну.

„Есть! садъ спавамъ. Немойте ме будити. Оставте ме да овако умремъ.“

При вторичномъ испытываню нашло се, да су чланови тела онако исто укочени као и пре. Десна рука следовала е јоштъ за рукомъ магнетизара.

„Осећате ли јоштъ еднако болю у прсима?“ запыта га далъ господинъ К.

На ово е садъ одма одговоръ следовао:

„Немамъ никакве болъ; я осећамъ, да умиремъ.“

На то оставише болника на миру, очекујући лекара Ф. Овай е запта, по свомъ обећаню, пре сунца дошао, дивећи се, да е Валдемара јоштъ у животу застао. Пошто га е точно прегледао, замоли господина П. да бы га опетъ штогодъ запытао.

„Господинъ Валдемаръ! спавате ли јоштъ еднако?“ запыта П.

После неколико минута, за кое време чинило се, као да се спавајући најаче усиљава, да се прибере, одговори онъ сасвимъ разумително.

„Есть! јоштъ спавамъ. — Я умиремъ.“ —

Лекари садъ заклуче да одъ свакогъ далъгъ покушаваня престану, почемъ ће болникъ и онако после неколико минута морати умрети. —

Господинъ П. запыта га и опетъ.

Али наеданпугъ, нао некимъ чаромъ променише се черте на лицу болестника грознимъ начиномъ. Очи се полако отворише и зенице се преврнуше. Кожа постаде бела као креда, а цело лице посу самртна бледоћа. Горня се устна скупил, доля се вилица спусти и у полакъ отворенимъ устнама видео се црнъ и надувенъ езикъ.

Сви околостоећи видли су више или манъ страоте смрти, али у оваквимъ грознимъ значима невиде смртъ ни еданъ одъ нѣи. Садъ већъ ни еданъ не сумняо о валдемаровой смрти, и истомъ су хтели мртво тело онима, кои су га дворили, предати, аѣ се езикъ валдемаровъ поче яко дивзати. То е одъ прилике трајло еданъ минутъ. Найпосле излете изъ мртваца гласъ, какавъ ямачно јоштъ ни еданъ човекъ не чуо; то су были оштри, праздни, незвучни гласови, кои су, рекао бы, изъ велике дальине долазили. Сасвимъ се разговетно чуло: „Есть! — Не! — я самъ спавао, а садъ, — садъ самъ мртвавъ!“

Ово е быо одговоръ на оно пытанъ, кое е пре неколико минута К—лъ Валдемару предложю.

Какво е упечатлѣнъ овакво позор'е на околостоеће морало учинити, може свакий себи лако представити. Младый лекаръ паде у несевсть, послужители побегоше безобзирце. Оба друга лекара и господинъ П. морадше све силе прикупити, да бы при свести остали. Пре свега морадше господину К—ду у помоћ притећи, те покрай найвећегъ усиљаваня и труда едва имъ испадзе за рукомъ, да га опетъ у животь поврате. Пошто су се за тимъ опетъ нешто охрабрили, буде у ползу науке заклучено, да на полакъ пута неостану, већъ да мужественно до свршетка самогъ покушаваня продуже.

Наново дакле прегледаше и испыташе мртваца — кон, као што се чинило, не никакве измене претрпю. За тимъ покушаше, да жилу отворе (т. е. да кровь пусте), али безъ

свакогъ уснеха — рука се већъ не више покоравала као пре даномъ јоу правцу. Магнетный утицай могао се садъ само на трепетаню езика приметити, кадъ е господинъ П. мртваца — или болъ рећи Валдемара? — пытао. Онда се приметило усиљаванъ, као да бы одговорити хтео, али снаге не имало. Примечаня достуюно бѣше, да су сва пытаня остали лица, а ако иѣ е пређе господинъ П. съ мртвацемъ у магнетско одношенъ поставю, остала безъ свакогъ успеха.

По свему сбывшемъ се, не было чудо, да су све участвујуће особе за покоемъ тежиле. Нају дакле друге послужителъ — и господинъ П. остави съ лекарима овай ужасный домъ.

Тога дана после подне састадоше се опетъ, и нађоше оне исте знаке у смотрењу магнетскогъ рапорта*). Саветоваше се дакле, шта имъ садъ валя чинити. Да е смртъ — или баръ оно, што обычно тако називамо — досадъ магнетнимъ сноомъ задржана, бѣше свима ясно, али имъ тако исто ясно бѣше и то, да ће напрасно разбућенъ — ако уобште буде могуће — найжалостнѣе послѣдце имати! Шта да раде дакле? заклучише, да оно чине, што се обычно у таквимъ приликама чини, т. е. да причекаю.

Тако е протекло готово седамъ месецѣй. Свакиданъ одлазио е господинъ К. съ лекарима и другимъ приятельима у Валдемарово обиталиште, и свакиданъ е налазио све онако, као што е прошастогъ дана оставю. Послужители нису ни едного тренутка собу оставляли.

После седамъ месецѣй найпосле заклуче, да покушаю пробудити га.

Да бы Валдемара (мы ћемо га јоштъ овимъ именовъ називати) изъ нѣвогъ смртногъ сна пробудю, учиню е господинъ П. повлаченя за разбућиванъ изъ магнетногъ спаваня сходна. Неко време остадоше та повлаченя безъ успеха, но найпосле поче се ирись (т. е. прстенъ у зеници) у оку спуштати, али при томъ потече жућкастый, смрдливый гной.

Лекаръ Ф. зажели садъ, да господинъ П. штогодъ запыта, и овай то учини.

„Господинъ Валдемаръ! Можете ли намъ садашиѣ ваше станъ разяснити, и ваше желъ изъяснити?“

Езикъ поче дрквати, а найпосле поче — тако рећи — валяти се љо устна, али вилице и устне остадоше неподвижне, и онай истый ужасный гласъ, кои е после тако дугогъ времена у ушима околостоећи остао, опетъ се зачу.

„За име Бога! — Брзо! — Брзо! — Успавайте ме опетъ! — или! брзо! пробудите ме! — Само брзо! — Та я вамъ кажемъ, да самъ мртвавъ!“

При овимъ речма обузе све такавъ ужасъ, да су мислили, да ће сићи съ ума. И самъ господинъ П. едва е остао при себи. У свомъ недоумленю хтеле болника опетъ успавати, али залудъ — къ томе већъ неимадзе силе. — Ништа му дакле друго неостаде, већъ да разбућенъ произведе, па ма како испало. То покушенъ чинило се, да ће испасти за рукомъ. Магнетна повлаченя продуже се садъ као у некомъ бесниду.

*) Рапортъ зове се оно одношенъ, у коме стои магнетизаръ т. е. онай кои другога магнетеше, къ магнетисаномъ, тако да овай последный и саме мисли првога погаѣа, па и онда, кадъ е овай удалънъ, неизъяснѣе желъ нѣгове познае, и исте, магнетскоомъ сизомъ привућенъ, по могућству изпувити трудъ се.

Довде е могуће било описати оно, што се дожи- вело и збило, но што се садъ далѣ догађало. нѣе никако могуће описати. Само ћемо при заключеню нешто јошѣ наговестити, а свакомъ стои на вољи, помоћу свое уобрази- не силе ужасный образъ довршити и представити.

Докъ е господинъ П. на разбуђиваню радіо, чуле се

сасвимъ разговетно речи: „Смртъ! — Смртъ! —“ које е езикъ произносио, и одъ тога тренутка, јошѣ манѣ него за еданъ минутъ, разтвори се мртвацъ, распаде се подъ ру- кама магнетизара. У постели лежаше садъ, на ужасъ сви- ма околостовѣнимъ, безобразна, гадна, трула маса.

СМЕСИЦЕ.

Мѣстна вѣсть.

У Среду 8. о. м. прошао е крозъ Земунъ изъ Бео- града за у Талянску Господинъ Тома Вучићъ Перишићъ.

Почетакъ възпитаня.

Нека савестна мати запыта некогъ мудротъ човека, кадъ ће свое одъ четири године дете почети възпитавати. „Вы сте већ три године издангубили,“ одговори јој онај; „еръ чимъ се првый осмеякъ на детићимъ лицу по- яви, већ е време, да се възпитаванѣ почне.“

Особитости славны лица.

Елисавета, краљица Енглезка, оставила е после свое смрти три тисуће различны одећа. На три године предъ смртъ нѣе трпела око себе никаква огледала, боѣћи се, да у нѣму непримети трагове опустошеня на своѣмъ лицу, које е време починило.

Попе, славный Енглезскій песникъ, имао е тако ве- лико миѣнје о себи (ако е веровати Самуелу Џонстену), да е себе сматрао као точку, око које се светъ окреће.

Копебу бјаше тако суетанъ и завидливъ, да око себе никакву славу особу, па ни у самомъ кипу или сли- ки нѣе могао трпети.

Спиноза се обично увеселявао сматранѣмъ, како се пауци боре, и врло се често у таквой прилици тако слад- ко смеяо, да е морао за трбу се уватити.

Еврейскій Сократъ, Мойсей Менделсонъ, кадъ е хтео после врло дугогъ размишляня, свой духъ одмо- рити и разонодити, стао е на прозоръ, и брояо на крову преко пута налазеће се куће, цигле и даске.

Бетовенъ радо се съ ладномъ водомъ у свако вре- ме сиграо, и до'нда е воду разсипао и у нѣой се пиркао, докъ се нѣе у нѣговой соби право блато направило, и докъ нѣе крозъ подъ вода у долѣ себе процурила. Често е, ютромъ и вечеромъ, трчао безъ ципела и чарапа по рос- номъ полю.

Наполеонъ I. ноносио се са своіомъ маломъ ногомъ. Селей е неописано удовольство у томе налазію, што е мале одъ артие саграђене лађе низъ воду пуштао, па бы- ла та вода каква му драго, само ако е у своѣмъ путу на ню наишао. Едномъ деси се при малой реки Серпентини, а почемъ при себи неимаде никакве артие, којомъ бы свою мнду страсть задовольити могао, то извади банку одъ 5,000 фор., сагради одъ нѣ свою лађу, пусти е низъ воду, и пра-

тіо е нѣно повлѣнѣ съ najveћомъ пазливости, докъ ю е годъ догледати могао.

Безпримерно заточеніе.

Године 1848. Февруара 17. умрла е у Пожуау нека Терезія Скоде, пошто е 65 година затворена была, што е отца, матеръ, мужа и дете убила, те збогъ тога на заточе- ніе до смрти осуђена была. Допала е заточенія месеца Мар- та 1783. у својој 25. години, и тако е у томъ затвору доживела 90. годину.

Сапунъ, коимъ се флеку ваде.

Овај се сапунъ прави овако: узми 1 фунту ситно из- сечена обична сапуна, по' оке жучи одъ вола, три лота шећера и два лота меда, еданъ и по' лота терпентива. Све то помешано разтопи на тивој ватри и мешај до'нда, докъ се маса одъ варяче неразстави. Затимъ остави да се ола- ди, па онда изсеци на делове. Овако направлѣный сапунъ ладанъ употреблѣнъ, вади флеку изъ свакогъ цнца, свиле, вуне и памука, а да нинаманѣ фарба непопусти.

Како се брѣячи оштре.

Найпростіе е средство къ томе ово: узми 19 унція воде и едну унцію киселине одъ соли или сумпора (Salz- oder Schwefelsäure), и метви у ту смесу брѣячъ, да по' сата у нѣой постои. После га полако убриши и неколико пута по кашу превуци.

Анекдоте.

Докторъ Фроріепъ у Ваймару, чланъ медицинскогъ друштва, баше у млађимъ годинама лекаръ покойнога кра- ля Фридриха виртембержскогъ. Овај краљ, необичне теле- сне ячине, баше врло строгъ и самоволянъ тако, да му е срдце и душа было, песничати и батинати оне, кои су се око нѣга налазили. По овоме нѣе тако лако было, у нѣго- вой близкости одржати свою самосталность, и ниеданпутъ неизвући фуру; но реченый Докторъ бјаше единый, кои е своіомъ важношћу краљу руке везао. Овај е Докторъ при самртной постели краля врло смешно свое лекарско изку- ство довршио. Краљ баше на самрти; Фроріепъ, кои е ви- ше ноћи у бденисаню поредъ краљѣе постелѣ провео, са- владанъ сномъ, седне на прилично одъ постелѣ удаљну сто- лицу, да мало продрема. Но текъ што е ястукѣ на столи- ци додирнуо, а' засвира у нѣой скривена бывша справа мелодію: „Цветай, мила любичицо.“ Лекаръ скочи, али сто-

лицу немогаше смирити, и тако са смрћу борећи се краљ морао е, свиркомъ праћенъ, са светомъ се разстати.

— Едапъ малий човекъ кои ние могао да дойти узипу одъ звона на одной капи. Замоли дакле едногъ великогъ човека, кои е башъ у тай паръ туда прошао, да звони место нѣга. Великий тай човекъ послуша га, и кадъ зазвони рекне томъ кепецу: „Нашто су тако мали люди као

што си ти на свету?“ На то, одговори му онъ, „да ий тако велики люди као што си ты, послужую.“

— Наполеонъ быо е узрастомъ малий. Едаредъ стану два чивутина предъ нѣгову фигуру одъ воска. Ко е то? Одговоре му: „Царъ Наполеонъ.“ — „Ей, ей, рекне едапъ чивутинъ, увекъ се говорило да е онъ тако, тако великий човекъ.“

Еракъ и Петакъ.

Еракъ. Кадъ ће веѣъ престати новине писати о састанку Французскогъ и Рускогъ Цара.

Петакъ. Кадъ оба Цара свету покажу, о чему су се договарали.

Еракъ. А кадъ ће то бити?

Петакъ. Кадъ Порта стане узъ управителя хора певати изъ дуръ, и кадъ почне, као онай мужъ изподъ астала, доказивати свое право старешинства у својой кући.

Еракъ. Па шта ће онда рећи друге силе?

Петакъ. Оне ће узъ управителя држати фисъ.

Еракъ. Мог'о самъ дознати, да се на оной страни опетъ появила нека болестъ; те е зато и намештеъ контромацъ.

Петакъ. Тако е; но за чудо ми е, да се преко появила болестъ а на овой страни падаю свакиъ данъ.

Спомињемо, да имаде и фалични сокова:

ОГЛАСИ.

Зато умољавамо свакогъ, да жотри на описъ флашице.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСЮ.

Овај се сокъ досада по увераваню најгласовитиъ дѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ **кашля, грипе, кѣвнице, промуклогъ гласа, вратоболъ и грудоболъ.**

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу бити безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ е олакшана боля и што могу мирно спавати; збогъ благотворногъ дѣйства овај се сокъ најболъ препоруче како милој деци, тако и су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога кои производи тай сокъ. — Цѣна е едногъ стакленцета 50 кр. ср.; мапъ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю два или четири стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи I. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „елена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Wir verwahren uns gegen alle Falsificate, und bitten neblige Beschreibung der Flaschen zu beherzigen.

Steyrischer KRÄUTER-SAFT
für Brustleidende.

Preis pr. Flasche 50 kr. CM. Weniger als 2 Flaschen werden nicht versandt.

најстаринъ лицама; вкусъ му е врло приѣтанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сокъ бела, горе дугуласта и са калайнимъ капцима, на којима као и на стакленцету нише: „Апатека кодъ елена у Градцу“ и „I.P.A.“ добре